

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Zpráva o činnosti úřadu za rok 2013

1. Zpráva o výkonu věcné působnosti

1.1 Obecně

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) vykonával svoji činnost jako orgán-sociálně právní ochrany dětí řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“). Úřad je ústředním orgánem České republiky dle řady mezinárodněprávních a unijních nástrojů v oblasti ochrany dětí a rodinného práva, zejména pak v oblasti mezinárodního osvojení, vymáhání výživného, mezinárodních únosů dětí a spolupráce v oblasti rodičovské zodpovědnosti.

V roce 2013 byl i nadále ředitelem Úřadu Zdeněk Kapitán.

V roce 2013 pokračoval Úřad v práci na projektu financovaném Evropským sociálním fondem v České republice s názvem Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní spolupráce na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Hlavními cíli při realizaci projektu je zejména přenos dobré praxe. K naplnění těchto cílů je projekt rozdělen do tří sekcí zaměřených na rozvoj v oblasti zprostředkování mezinárodního osvojení, v oblasti mezinárodní rodinné mediace a řešení rodinně-právních konfliktů a v nastavení spolupráce s ústředními orgány některých evropských států.

Počátkem roku 2013 bylo na Úřadu 26 systemizovaných míst. Počet těchto míst byl v srpnu navýšen o další 4 systemizovaná místa. Na těchto normovaných místech byl zaměstnán k 31. 12. 2013 celkem 31 zaměstnanec – ředitel, zástupkyně ředitele, 16 právníků, 3 psychologové a 10 administrativních zaměstnanců (vedoucí administrativního úseku, asistent-řidič, vedoucí sekretariátu, 3 zaměstnankyně ekonomického úseku, 3 zaměstnankyně spisovny).

Pro zmíněný projekt ESF v ČR (v Operačním programu Lidské zdroje a zaměstnanost) byly normovány 4 úvazky, na kterých pracovalo celkem 15 zaměstnanců (jednalo se pracovních poměry se zkrácenou týdenní pracovní dobou – „zkrácené“ úvazky).

Celkově v činnosti Úřadu došlo k nárůstu agendy, zejména pak došlé a odeslané pošty.

V roce 2013 bylo založeno 1 815 nových spisů ve všech rejstřících, v nichž je zpracovávána odborná agenda Úřadu. Ke konci roku 2013 evidoval Úřad celkem 6 431 živý spis.

Úřadu došla v roce 2013 celkem 25 723 podání, tj. v průměru 829 na jednoho zaměstnance a 1 607 na jednoho odborného právníckého referenta a odešlo 26 284 dokumentů, tj. v průměru 847 na jednoho zaměstnance a 1 642 na jednoho odborného referenta. Počet odeslaných a došlých dokumentů na jednoho zaměstnance se tak přes navýšení počtu zaměstnanců prakticky oproti roku 2012 nezměnil.

Odborní zaměstnanci Úřadu (právníci a psychologové) při vyřizování agendy uskutečnili 8 183 telefonáty – jednalo se o poskytnutí informací a konzultací jak k novým případům, tak i k případům již vedeným Úřadem. 57 % těchto telefonátů bylo v délce do 5 minut, 36 % v délce 5 až 20 minut a 7 % konzultací bylo delších než 20 minut. Velká část delších telefonických konzultací byla věnována prevenci a řešení již existujících případů mezinárodních únosů dětí nebo jiných forem rodičovských sporů.

Podrobnosti včetně srovnání s roky 2010 až 2012 vyplývají z následující tabulky:

Položka	2010	2011	2012	2013
Doručená pošta	18 072	18 092	22 222	25 723
Odeslaná pošta	18 234	15 802	21 770	26 284
Telefonáty	6 535	7 005	7 709	8 183
Nové spisy – právní pomoc do ciziny	427	482	568	634
Nové spisy – právní pomoc z ciziny	400	490	549	558
Nové spisy – agenda SPR	662	449	556	501
Nové spisy – evidence dětí pro mezinárodní osvojení	77	44	62	61
Nové spisy – evidence žadatelů o osvojení z ciziny	40	68	94	57
Nové spisy – evidence žadatelů o osvojení z ČR	5	5	10	4
Živé spisy – právní pomoc do ciziny	1 435	1767	1 807	2 021
Živé spisy – právní pomoc z ciziny	1 195	1541	1 638	1 751
Živé spisy – agenda SPR	2 008	2322	2 760	2 022
Živé spisy – evidence dětí pro mezinárodní osvojení	327	371	402	446
Živé spisy – evidence žadatelů o osvojení z ciziny	79	116	168	175
Živé spisy – evidence žadatelů o osvojení z ČR	8	9	12	16
Živé spisy celkem *	4 638	6 126	6 787	6 431
Výživné vymožené z ciziny (zaokrouhлено na tisíce) Kč	11 958 000	16 057 000	20 791 000	19 046 000
Výživné vymožené do ciziny (zaokrouhлено na tisíce) Kč	7 198 000	9 730 000	10 452 000	9 308 000

Tab. 1: Srovnání agendy Úřadu 2010 až 2013

Zaměstnanci Úřadu se v průběhu roku 2013 aktivně účastnili jako školitelé na vzdělávacích akcích pro orgány sociálněprávní ochrany dětí (krajských úřadů i nižších stupňů), pro Justiční akademii a pro studenty právnických fakult, pro odborná profesní sdružení (Sdružení rodinněprávních a opatrovnických soudců, Společnost sociálních pracovníků) a nestátní neziskové organizace.

Ředitel a zástupkyně ředitele se jako lektori účastnili pravidelných předvýjezdových školení konzulárních zaměstnanců na Ministerstvu zahraničních věcí.

Úřad působil jako poskytovatel odborné praxe pro studenty právnických fakult, zejména právnických fakult Masarykovy univerzity a Univerzity Palackého v Olomouci.

1.2 Jednotlivé agendy Úřadu

1.2.1 Vymáhání výživného

Právním předpokladem vymáhání výživného je existence mezinárodně-smluvní (případně unijně-právní) regulace vymáhání výživného, nebo prohlášení vzájemnosti mezi dotčenými státy a předpokladem faktickým je, že zahraniční orgány také plní úkoly, které pro ně z uvedených závazků vyplývají.

V roce 2013 Úřad již třetím rokem vykonával činnost jako ústřední orgán České republiky dle nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností, (dále jen „nařízení o výživném“). V rámci spolupráce dle tohoto nařízení zástupci Úřadu aktivně vystoupili s příspěvkem a účastnili se jednání pléna i workshopů na konferenci o výživném, pořádané v rámci projektu Evropské komise realizovaného Univerzitou v Aberdeenu, Univerzitou v Heidelbergu a Německým institutem pro pomoc mládeži a rodinné právo v březnu 2013.

Bohužel ani po dvou a půl letech účinnosti nařízení o výživném se nepodařilo zcela eliminovat problémy při přípravě dokladů pro vymáhání výživného z ciziny, zejména pak na straně soudů, které nyní vyhotovují tzv. výtahy ze soudních rozhodnutí. Mnohé zahraniční orgány velmi důsledně trvají na splnění všech formálních náležitostí dokladů a mnohdy je třeba již vyhotovené doklady soudům vracet k přepracování. Odborní referenti Úřadu často poskytují na vyžádání v této problematice soudům odborné konzultace.

Poměrně vysoká je úspěšnost vymáhací procedury z Německa, Rakouska, Slovenska a USA. Naopak dlouhodobě je velmi slabá součinnost ze strany Itálie, Španělska a balkánských států (Srbsko, Černá Hora).

K jednotlivým státům:

Slovenská republika

Agenda vymáhání výživného ve vztahu ke Slovenské republice tvoří nejpočetnější oblast agendy Úřadu. Stále zde výrazně převažuje a narůstá agenda vymáhání výživného od povinných žijících v České republice pro oprávněné žijící na Slovensku.

Důvodem je zřejmě skutečnost, že na Slovensku je rodičům, kteří mají dítě v péči, poskytováno tzv. náhradní zálohové výživné. Rodič ovšem musí doložit, že se pokouší neplacené výživné vymáhat, i když povinný žije v cizině. V těchto případech Úřad jedná na základě plné moci oprávněného (resp. jeho zákonného zástupce) v souladu s § 26 odst. 2 občanského soudního řádu.

Problémy s vymáháním běžného i dlužného výživného jsou v mnoha případech stále stejné a jejich příčinou je nejčastěji dlouhodobá nezaměstnanost povinných, jejich nízké příjmy, nemajetnost, bezdomovectví, kdy i přes trestní stíhání povinní stále neplní svoji vyživovací povinnost.

V roce 2013 pokračovaly četné personální změny na slovenském ústředním orgánu (Centrum pre medzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže). Odborní zaměstnanci odcházejí ze svého pracovního místa dříve než si vůbec osvojí základní vědomosti, dovednosti, pracovní strategii a nezbytnou právnickou intuici, které jsou pro výkon této práce nezbytné. Slovenský ústřední orgán na rozdíl od Úřadu nezastupuje oprávněné přímo v soudním řízení na základě plné moci, ale věc vymáhání výživného předává případy exekutorům. Tento způsob práce se jeví pro samotné oprávněné méně operativní a méně příznivý.

Spolková republika Německo

Agenda vymáhání výživného ze Spolkové republiky Německo stále patří mezi frekventovanou agendu Úřadu a je rozdělena mezi několik odborných referentů. Ve všech nových případech spolupracuje Úřad přímo s německým ústředním orgánem (Bundesamt für Justiz), pouze ve starších případech stále pokračuje, případně se dokončuje, spolupráce s Německým institutem pro pomoc mládeži a rodinné právo v Heidelbergu (DIJuF). Spolupráce s touto institucí i s německým ústředním orgánem je pružná a bezproblémová. Pokud ve spolupráci s uvedenými německými orgány dochází k nejasnostem, je vždy ochotně poskytnuto vysvětlení německého práva a problematika tak může být Úřadem lépe vysvětlována českým oprávněným (např. došlo k vyjasnění problematiky insolvence povinných v Německu, započítávání přídavků na děti tzv. Kindergeld do příjmu povinného apod.).

Polsko

Většinu případů tvoří vymáhání výživného od povinných polských občanů, kteří žijí a pracují v České republice, pro jejich děti žijící v Polsku. Vymáhání výživného je poměrně úspěšné, došlo meziročnímu nárůstu cca o 400 tis. Kč, obdobně jako v předchozím roce. Ve vztahu k Polsku došlo ke stabilizaci praxe při spolupráci mezi ústředními orgány podle nařízení o výživném.

V oblasti vymáhání výživného z Polska nápad případů i množství vymoženého výživného klesá a je třeba počítat s delší dobou vyřízení. V řadě případů současně s vymáháním výživného probíhá řízení o snížení výživného, kdy je Úřad nápomocen při zprostředkování komunikace v tomto řízení před polskými soudy.

Rakousko

V zásadě je spolupráce s rakouským ústředním orgánem dobrá, méně pružná je spolupráce s jednotlivými advokáty, kteří jsou oprávněným pro vymáhání výživného ustanovováni a zastupují oprávněné. Problematické je hrazení nákladů advokáta – v Rakousku není upraveno pořadí, podle něhož jsou hrazeny náklady advokáta za poskytování právní pomoci. V některých případech advokát z vymožených plateb hradí nejdříve své náklady, až poté platby oprávněným. Dále se objevuje problém s rozsahem bezplatné právní pomoci – pokud povinný podá námitku proti exekučnímu řízení, jdou náklady přezkumného řízení k tíži oprávněného (v současnosti se připravuje novela rakouské právní úpravy).

V Rakousku je poměrně vysoko nastavena nezabavitelná částka z příjmu (stejně jako v Německu), proto jsou v rámci exekučního řízení exekuvány relativně malé částky, což je problematické vysvětlit oprávněným.

Francie

Francie spolupracuje standardně velmi dobře, stále je kladen důraz na smírnou fázi vymáhání výživného, pro zahájení soudní fáze je třeba většinou žádat bezplatnou právní pomoc.

Švýcarsko

Spolupráce se švýcarským ústředním orgánem není příliš pružná, zejména s ohledem na fakt, že ústřední orgán předává případy vždy do jednotlivých kantonů a poté někdy vážně vzájemná komunikace mezi ústředním orgánem a úřadem v příslušném kantonu. Celý proces vymáhání výživného je velmi zdlouhavý. Jen velmi zřídka partnerský orgán ve Švýcarsku zahajuje kroky, které by efektivně vedly k výkonu rozhodnutí (exekuci).

Velká Británie

Ve spolupráci s Velkou Británií převažují případy vymáhání výživného od oprávněných žijících v České republice. Úřad se setkává s poměrně dlouhými lhůtami, ve kterých jednotlivé ústřední orgány (Anglie a Wales, Skotsko, Severní Irsko) odpovídají na jeho žádosti. Informace soudů, které vymáhání provádějí, se dostávají k Úřadu prostřednictvím ústředních orgánů se značným zpožděním. Úřad dále dostává pouze obecné informace o stavu řízení, nikoli informace o majetkových a příjmových poměrech povinného. Vymožené částky výživného jsou zasílány do České republiky výhradně šeky, a to buď na adresu Úřadu anebo na adresu oprávněného, což přináší jak vyšší náklady na výplatu jednotlivých částek (bankovní poplatky), tak časové prodloužení výplaty částek.

Spojené státy americké

Spolupráce s USA probíhá v rámci prohlášení vzájemnosti mezi Českou republikou a USA, kdy je na vztah k vymáhání výživného do České republiky aplikován systém Vzorového zákona o rodinném výživném (Uniform Interstate Family Support Act). Přístup jednotlivých recipročních orgánů se liší v jednotlivých státech unie, nicméně systém je vcelku funkční a úspěšnost vymáhání výživného je uspokojivá.

Itálie

Stále pokračuje spolupráce se dvěma ústředními orgány. Ministero dell'Interno se zabývá žádostmi podanými před 18. 6. 2011 podle Úmluvy o vymáhání výživného v cizině (New York, 20. 6. 1956, publikována vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 33/1959 Sb.). Spolupráce s tímto orgánem je nadále na velmi špatné úrovni. Ministero della Giustizia, ústřední orgán dle nařízení o výživném, komunikuje lépe, nicméně systém vymáhání výživného v Itálii není funkčně nastaven na vnitrostátní úrovni; koncem roku 2013 stále nebyla žádná z Úřadem podaných žádostí řešena soudem a výživné tak nedochází.

Základní problém, pokud se vyživovací povinnost zakládá na rozhodnutí vydaném před vstupem České republiky do Evropské unie, spočívá v tom, že nový ústřední orgán odmítá tyto žádosti zpracovávat.

Shrnutí

V roce 2013 nedošlo oproti roku 2012 k významné změně ve výši vymoženého výživného z ciziny. Pro české oprávněné bylo v roce 2013 vymoženo 19 046 tisíc Kč. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce:

Stát	2012 (v tis. Kč)	2013 (v tis. Kč)
Austrálie	312	395
Belgie	208	217
Bulharsko	23	2
Dánsko	1 822	205
Francie	825	270
Holandsko	436	488
Itálie	304	292
Irsko	108	153
Kanada	218	425
Litva	0	21
Lucembursko	165	84
Maďarsko	17	10
Maroko	0	3
Norsko	405	66
Polsko	537	210
Portugalsko	21	24
Rakousko	1 497	1 874
Rusko	2	31
Řecko	318	0
Slovensko	3 843	2 412
Spolková republika Německo	5 474	6 185
Španělsko	570	83
Švédsko	165	205
Švýcarsko	760	852
Ukrajina	31	18
USA	2 108	2 943
Velká Británie	622	1 578
Celkem	20 791	19 046

Tab. 2: Vymožené výživné z ciziny v meziročním srovnání 2012 a 2013

Pro oprávněné v cizině od povinných v České republice Úřad za stejné období vymohl a do ciziny převedl 9 308 tisíc Kč. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce:

Stát	2012 (v tis. Kč)	2013 (v tis. Kč)
Austrálie	38	3
Finsko	0	74
Francie	18	8
Holandsko	285	273
Itálie	4	3
Kanada	127	16
Litva	18	12

Lucembursko	0	0
Maďarsko	0	0
Mongolsko	0	0
Polsko	2 213	2 519
Rakousko	168	246
Slovensko	6 152	5 539
Spolková republika Německo	101	70
Srbsko	64	62
Švédsko	5	37
Švýcarsko	9	4
Turecko	19	17
Ukrajina	108	43
USA	1 123	382
Celkem	10 452	9 308

Tab. 3: Vymožené výživné do ciziny

Pokles objemu vymoženého výživného je podmíněn tím, že opatření učiněná v letech 2011 a 2012 vedla k zefektivnění vymáhání a nárůstu objemu, jednalo se však z velké části o jednorázové úhrady dlužného (starého) výživného. Objem částek běžného výživného přitom stagnoval, případně se snížil v důsledku vyššího výskytu případů nepostižitelných výkonem rozhodnutí.

1.2.2 Návraty protiprávně přemístěných nebo zadržovaných dětí a zabezpečování styku s dětmi

Jako ústřední orgán podle haagské Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980 (publikována vyhláškou č. 34/1998 Sb., dále jen „haagská únosová úmluva“) a také jako ústřední orgán podle nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel IIa“) řeší Úřad také případy protiprávních přemístění nebo zadržení dětí a styku rodičů s dětmi.

Úřad v roce 2013 řešil 42 případů protiprávního přemístění dětí do ciziny nebo jejich zadržení v cizině. Tyto případy se týkaly 55 dětí. Ze všech evidovaných případů došlo v 6 případech k dobrovolnému navrácení dětí, ve 4 případech došlo navrácení dítěte v souladu se soudním rozhodnutím, ve 2 případech bylo třeba přikročit k nucenému (exekučnímu) navrácení dítěte. V 5 případech došlo k jiné dohodě mezi rodiči. K nenavrácení dítěte došlo pouze v 2 případech; zbývajících 16 případů je v době zpracování této zprávy ještě v řešení. V 7 případech došlo ke zpětvzetí žádosti ze strany navrhovatele nebo k ukončení věci z důvodu jeho nespolupráce. Celkem 3 případy se týkaly států, které nejsou signatáři haagské únosové úmluvy (jednalo se o Tunisko a Libanon). V těchto případech není možné zahájit řízení o navrácení dítěte, nicméně se Úřad pokoušel alespoň zjistit nějaké informace o uneseném či zadržovaném dítěti, většinou za pomoci českých zastupitelských úřadů. Všechny uvedené případy

reprezentují situace, kdy byla podána žádost o navrácení dítěte, nikoliv případy únosu hrozících a případy řešené mimo proceduru navrácení (například v rámci řízení ve věcech péče o nezletilé či v rámci rodičovského konfliktu neprojednávaného soudně).

Úřad se zabýval také 7 žádostmi o výkon práva styku s dítětem v cizině, z nichž byly 4 případy postoupeny zahraničnímu ústřednímu orgánu. V případech, které nakonec nebyly postoupeny do ciziny, obvykle došlo buď ke smírnému řešení věci anebo se žadatel rozhodl nepostupovat právní cestou.

Za stejné období Úřad obdržel z ciziny 20 žádostí o návrat dítěte týkající se 25 dětí a 3 žádosti o zabezpečení práva styku s dětmi. Z uvedených 20 případů protiprávního přemístění či zadržení dětí byla v 13 případech podána žaloba na navrácení dětí k Městskému soudu v Brně. V 7 případech již došlo k vydání konečného rozsudku, přičemž v 6 případech soud rozhodl o navrácení dítěte a v 1 případě navrácení dítěte zamítl. Sedm případů v době zpracování zprávy není ukončeno. V roce 2013 nebylo v uvedených případech provedeno ani jedno odnětí dítěte výkonem rozhodnutí.

Téměř ve všech případech nabízí Úřad rodičům mediaci, ovšem rodiče nabídku ne vždy využívají.

Úřad obdržel rovněž 3 žádosti o výkon práva styku s dítětem. Případy žádostí o výkon práva styku s dítětem jsou dlouhodobého charakteru a při rozporných stanoviscích rodičů mohou být v evidenci i řadu let.

Podrobnosti o geografickém rozdělení případů vyplývají z následující tabulky:

Stát	z ciziny		do ciziny	
	únos	styk	únos	styk
Austrálie			1	1
Belgie	1			
Bělorusko			1	
Bulharsko			1	
Francie	1			
Guatemala			1	
Chile				1
Irsko			1	
Itálie	2	1		
Kypr		1		
Libanon			2	
Norsko	2			
Nový Zéland	1			
Polsko			1	1
Portugalsko	1			
Rakousko	1		3	
Rusko			3	
Řecko				1
Slovensko	5		7	1
Slovinsko			1	

Spojené království	1	1	7	1
Spolková republika Německo			7	
Španělsko	1			1
Švýcarsko			1	
Tunisko			1	
Ukrajina			2	
USA	4		2	
Celkem případů	20	3	42	7

Tab. 4: Únosy a realizace práva styku podle států

K jednotlivým státům

Slovensko

Stále přetrvává stav, kdy slovenský ústřední orgán nemá aktuální informace o soudních řízeních a tyto jsou často poskytovány až na základě vyžádání Úřadu.

Z hlediska systémového lze vyslovit závěr, že slovenské specializované soudy respektují principy a standardy mezinárodního únosového práva, soudní řízení jsou rychlejší, přestože nedosahují lhůt stanovených nařízením Brusel IIa. Častěji je nařízeno navrácení dětí, mnohdy se zárukami uloženými k zajištění efektivního a složitou sociální situaci rodiny reflektujícího navrácení dítěte s cílem „únosci“ umožnit bezpečný návrat spolu s dítětem. Otázkou je ovšem výklad splnění uvedených záruk. Slovenský právní řád stále umožňuje podávání mimořádných opravných prostředků, což je ze strany „únosců“ hojně využíváno. Pozitivní je, že slovenský ústřední orgán nabízí možnost mediace mezi účastníky.

Spolková republika Německo

Spolupráce s německým ústředním orgánem na velmi dobré úrovni. Přijetí žádosti o návrat bývá v podstatě obratem potvrzeno, komunikace je rychlá (nejčastěji prostřednictvím e-mailu) a pružná. Prověřuje se místo pobytu dítěte a zároveň bývá provedeno sociálního šetření. Je zřejmá snaha o to, aby o návratu co nejrychleji rozhodoval příslušný soud. Velmi dobrá spolupráce partnerského orgánu v otázce přiznání bezplatné právní pomoci rodiči, který se navrácení dítěte domáhá.

Rakousko

Spolupráce je pružná, navrhovatelům je ustanoven advokát, řízení se ale mohou protáhnout, protože je možné podat mimořádný opravný prostředek.

Španělsko

Španělský ústřední orgán nespolupracuje dobře a nereaguje urychleně a efektivně. Na žádosti o navrácení dítěte odpovídá i po mnoha měsících a odmítá zahajovat návratová řízení u soudu.

Ukrajina

Ukrajinský ústřední orgán vcelku dobře komunikuje, ovšem vnitrostátní úprava nenavazuje na haagskou únosovou úmluvu a neumožňuje efektivní výkon rozhodnutí o navrácení dětí.

Rusko

Ve věcech únosů došlo k určitému zlepšení, neboť Rusko po svém přistoupení k haagské únosové úmluvě (2011) postupně zavádí mechanismy, které slouží k naplnění povinností smluvního státu. Ústřední orgán Ruské federace reaguje relativně pružně, využívá komunikace e-mailem, předává kontakty na příslušný soud, komunikuje rusky a anglicky. Návazné kroky v rámci vnitrostátního práva však jsou nepružné a nesměřují ve výsledku k efektivnímu naplňování závazků z mezinárodního práva.

Velká Británie

Agenda únosů je všemi britskými ústředními orgány řešena velmi dobře. Ústřední orgány mají jednotný postup. Po obdržení žádosti o návrat dítěte ustanoví žadateli ve Velké Británii právního zástupce, který žadatele bezplatně zastupuje. Právní zástupce dále komunikuje jak s Úřadem, tak s žadatelem. Finanční prostředky na právní pomoc zahrnují jak právní služby, tak služby tlumočnicka, případně i náklady na účast navrhovatele na soudním jednání (např. úhrada letenek, ubytování). Úspěšnost návratu dítěte zpět do České republiky závisí na okolnostech případu, Úřad však nezaznamenal formální obstrukce kteréhokoli soudu či jiného orgánu a Velkou Británii lze považovat za zemi, které efektivně dodržuje své závazky plynoucí z mezinárodního únosového práva.

Shrnutí

Úřad nadále v této oblasti spolupracoval s Ministerstvem spravedlnosti ustanoveným styčným soudcem ve věcech rodinného práva Lubomírem Ptáčkem. Styčný soudce velmi účinně pomáhal zprostředkovat komunikaci se zahraničními soudy, byl nápomocen při objasňování české právní úpravy cizím státním orgánům.

Všichni referenti vyřizující agendu mezinárodních únosů v rámci preventivní činnosti velmi intenzivně pracovali s rodiči, kteří se cítili ohroženi únosem dítěte nebo naopak měli v úmyslu vycestovat z místa obvyklého bydliště dítěte do jiného státu. Rodiče byli vedeni k tomu, aby získali souhlas druhého rodiče s vycestováním anebo požádali soud o jeho nahrazení ve smyslu ustanovení § 49 zákona č. 94/1963 Sb. o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Rodiče (nejčastěji matky) – čeští občané s obvyklým bydlištěm v cizině se často na Úřad obracejí a žádají, aby jim byla poskytnuta pomoc při navrácení s dítětem do České republiky. Argumentují svým státním občanstvím

(případně státním občanstvím dítěte), případně trvalým (nikoli faktickým) bydlištěm v České republice a žádají Českou republiku o ochranu. Vysvětlení principů únosového práva, kdy jeden rodič není oprávněn bez souhlasu druhého rodiče přemístit dítě do jiného státu, vyžaduje mnohdy opakované poskytování konzultací ze strany právníků i psychologů.

Bohužel v několika případech se Úřad stále i v roce 2013 setkával s ojedinělým výkladem § 49 zákona o rodině, kdy soud vyslovil právní názor, že rodič, kterému bylo dítě svěřeno do výchovy, je bez jakéhokoli dalšího souhlasu či vyjádření druhého rodiče oprávněn je přestěhovat na kterékoli místo světa. To je však v příkrém rozporu s principy mezinárodního únosového práva a zejména s obsahem rodičovské zodpovědnosti, která i po rozhodnutí soudu o výchově dítěte náleží oběma rodičům.

V případech únosů i dalších rodičovských konfliktů je nadále hojně využívána spolupráce právníků s psychology. Účast psychologa na jednání s náročným klientem je možné označit jako zavedenou praxi. Účast psychologa je odrazem vysokého standardu aktivit, které Úřad poskytuje osobám, které se na něj obracejí. Přítomnost psychologa bývá hodnocena jako pozitivní a prospěšná pro všechny zúčastněné strany. Odbornost psychologa má na jednání člověka, který je schopen pracovat víc než s právně relevantními fakty a právní úpravou s emocemi a aktuální krizí. Takto je utvářen prostor pro to, aby právní doporučení či rady byly klientem opravdu slyšeny a pochopeny.

1.2.3 Agenda mezinárodního osvojení

Úřad působil jako ústřední orgán dle Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (Haag, 29. 5. 1993, publikována sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 43/2000 Sb. m. s., dále jen „haagská adopční úmluva“). V agendě mezinárodního osvojení bylo k 31. 12. 2013 vedeno 446 živých spisů dětí včetně dětí svěřených do předadopční péče do ciziny a 175 živých spisů žadatelů o osvojení dítěte z České republiky.

O zařazení do evidence žadatelů vhodných k osvojení dítěte z České republiky požádalo v roce 2013 celkem 57 žadatelských párů z ciziny; třem žádostem o zařazení Úřad nevyhověl. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce:

Stát	Žádosti	Zařazení	Nezařazení	Neukončeno
Dánsko	4	4		
Francie	1	1		
Itálie	7	6		1
Island	3	2	1	
Malta	1	1		
Německo	17	15	1	1
Rakousko	10	8	1	1
Španělsko	1	1		
Švédsko	13	13		
Celkem	57	51	3	3

Tab. 5: Původ cizích žadatelů o osvojení a výsledky řízení

Do předadopční péče do ciziny bylo svěřeno 56 dětí. Geografické rozložení svěřených dětí do jednotlivých zemí je v následující tabulce:

Stát	počet dětí
Dánsko	5
Island	4
Itálie	5
Německo	8
Rakousko	3
Španělsko	13
Švédsko	17
USA	1
Celkem	56

Tab. 6: Umístění dětí do předadopční péče v cizině

Od 1. 1. 2013 vstoupila v účinnost novela zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, kdy náhradní rodinnou péči pro dítě vyhledávají již pouze krajské úřady, nikoli Ministerstvo práce a sociálních věcí. Bylo tedy třeba v zájmu plynulého zprostředkování náhradní rodinné péče nově nastavit spolupráci mezi Úřadem a krajskými úřady.

V roce 2013 se nadále v měsíčních intervalech scházel poradní sbor Úřadu pro náhradní rodinnou péči. Počet členů poradního sboru Úřadu byl v červnu 2013 navýšen na 7 členů; došlo k posílení zastoupení krajských úřadů. Nadále jde o multidisciplinární sbor, v němž jsou v něm zastoupeny profese dětského lékaře, psychologa, sociálního pracovníka, a to v osobách zaměstnanců ústavních zařízení, nestátních organizací i nadřízeného Ministerstva práce a sociálních věcí.

Nezávislí odborníci z poradního sboru tak vždy z Úřadem představených žadatelů vybraných pro konkrétní dítě hlasováním volí nejvhodnějšího žadatele o osvojení dítěte. Žadatelé jsou v daném pořadí Úřadem oslovováni s dotazem, zda mají zájem o seznámení s dítětem.

Pokud žadatelé projeví zájem o seznámení s dítětem, Úřad dohodne termín a podrobnosti interakce. Ta již v souladu s metodickým doporučením probíhá za účasti psychologa Úřadu.

V roce 2013 podaly žádost o zařazení do evidence žadatelů o osvojení z ciziny celkem 2 páry a 2 samožadatelky. Došlo k zařazení obou párů do evidence; samožadatelky s ohledem na nedostatek vhodnosti k osvojení dítěte ze zahraničí do evidence zařazeny nebyly.

Úřad pokračoval ve svých snahách zprostředkovat osvojení dítěte z ciziny českými žadateli. V roce 2013 došlo k prvnímu úspěšnému zprostředkování osvojení z Filipín. Jednalo se o žadatele, kteří byli do evidence Úřadu zařazeni v roce 2009, poté byli zařazeni do evidence na Filipínách. Ke spárování s konkrétním filipínským dítětem tak došlo zhruba po třech letech. Po akceptaci osvojení dítěte žadatelé odcestovali na jaře 2013 na Filipíny, kde proběhlo řízení o předání do péče před osvojením. Poté odcestovali zpět do České republiky, kde bylo dítěti uděleno povolení k trvalému

pobytu. Filipínskému ústřednímu orgánu byly následně zaslány tři zprávy českého orgánu sociálně-právní ochrany dětí o vývoji dítěte, na základě nichž Úřad obdržel souhlas s osvojením nezletilé. Poté žadatelé podali k místně příslušnému českému soudu návrh na osvojení dítěte a řízení dosud probíhá. V průběhu celého procesu zprostředkování dítěte se ukázalo, že filipínský ústřední orgán velmi dobře spolupracuje v souladu s haagskou adopční úmluvou a pro další české žadatele bude i do budoucna možné žádat o osvojení filipínského dítěte.

Zájem žadatelů o osvojení dítěte ze zahraničí do České republiky se projevoval ve velkém množství dotazů zájemců o osvojení dítěte s ciziny. Po objasnění celého procesu mnohdy tento zájem ze strany žadatelů opadá, neboť je opřen o často představy, které v realitě nelze naplnit. Na komunikaci s těmito zájemci se kromě právníka adopčního oddělení podílí vždy také psycholog Úřadu. Kromě podání relevantních informací psycholog v diskuzi se žadateli diskutuje mimoprávní aspekty osvojení, zajímá se o motivaci žadatelů a o jejich psychickou připravenost na mimořádně náročný proces mezinárodního osvojení. Při osobním setkání psychologové také otevírají citlivá témata, jako je rasová tolerance a identita vizuálně odlišného dítěte v českém prostředí.

V rámci adopční agendy navštívilo Úřad také několik zástupců zahraničních organizací:

V březnu 2013 Úřad navštívil zástupce ústředního adopčního orgánu ze Španělska společně se zástupcem Comunidad de Madrid. Účelem setkání bylo seznámení se s adopčním procesem obou zemí, návštěva ústavního zařízení.

Na konci března a začátkem dubna 2013 Úřad navštívili zástupci dvou pověřených adopčních organizací z Německa, Eltern-Kinder-Brücke a AdA. Cílem setkání bylo zlepšení spolupráce, návštěva ústavního zařízení.

V srpnu 2013 Úřad navštívila nizozemská pověřená adopční organizace, Nederlandse Adoptie Stichting, a to za účelem nastavení podmínek budoucí spolupráce.

1.2.4 Další činnosti

V roce 2013 nadále narůstal počet tzv. „repatriací“, tzn. řešení situací, kdy se dítě – občan členského státu Evropské unie nachází v jiném státě a je třeba je umístit do ústavního zařízení nebo pěstounské péče v jeho domovském státě. Nejčastěji tyto případy nastávají ve vztahu ke Slovenské republice. Pokud je třeba dítě „navrátit“, je nutné postupovat podle článku 56 nařízení Brusel IIa, takže o umístění dítěte do ústavního zařízení v jiném státě rozhoduje (mezinárodně) příslušný soud v místě, kde má dítě obvyklé bydliště, případně kde se nachází, a to po konzultaci s ústředním orgánem státu, do něž má být dítě umístěno.

Obdobných případů Úřad evidoval nejvíce ve vztahu mezi Českou republikou a Slovenskou republikou. Šlo ve všech případech o situace, kdy se uvažovalo o „navrácení“ dítěte, slovenského občana, na Slovensko. Jednalo se celkem o 29 případů; z toho 9 dětí bylo „navráceno“ do Slovenské republiky a u 20 dětí soud rozhodl o jejich ponechání v České republice jakožto ve státě jejich obvyklého bydliště. Důvodem pro neuskutečnění „repatriace“ byla obvykle skutečnost, že dítě má v České

republice sourozence, jiného příbuzného nebo dokonce rodiče. Tyto děti buď zůstávají v péči osob žijících v České republice anebo v ústavní výchově a obvykle jsou v kontaktu se svými příbuznými.

V roce 2013 se Úřad zabýval případy, kdy došlo k odebírání dětí – českých občanů z rodin, jejichž obvyklé bydliště bylo ve Velké Británii. Úřad evidoval obdobné případy u 16 českých rodin ve Velké Británii; tyto případy se týkaly celkem 41 dítěte. Důvody odebrání byly rozmanité, většinou však zanedbání péče o děti, podezření z týrání, násilí vůči dětem, závislost rodičů na alkoholu nebo jiných návykových látkách či jejich pobyt ve výkonu trestu.

Bohužel Úřad je – vzdor systémovým opatřením a upozorňování na nutnost důsledného dodržování informační povinnosti plynoucí z čl. 37 Vídeňské konzulární úmluvy – informován o jednotlivých případech se značným zpožděním, většinou až v poslední fázi soudního řízení, případně byl informován až poté, co soud ve věci rozhodl. Případy Úřad podrobně sleduje, aktivně se podílí na vyhledávání příbuzných v České republice, kteří by byli schopni a ochotni dítě převzít do své péče. Úřad tak nad rámec své zákonné kompetence poskytuje právní poradenství, zajišťuje komunikaci mezi ústředním orgánem, místními orgány ve Velké Británii, mezinárodní sociální službou, velvyslanectvím, rodinou dítěte a orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Úřad dále asistoval u několika případů, kdy britský soud postoupil věc k projednání vhodněji umístěnému soudu v České republice, lze ovšem uvést, že tento postup je považován nařízením Brusel IIa za naprosto výjimečný.

Nadále bylo od Úřadu často požadováno prošetření poměrů dětí v cizině nebo dokonce zjištění jiných informací, např. zjištění poměrů rodičů či příbuzných žijících v zahraničí. Pokud žádost byla podána soudem pro potřeby soudního řízení, odkazovaly zahraniční ústřední orgány obvykle na nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. května 2001 o spolupráci mezi soudy členských států při zajišťování důkazů ve věcech občanských a obchodních. Z tohoto důvodu Úřad pečlivě zvažuje, zda žádost zahraničnímu orgánu postoupit či odkázat na jiný, k tomu určený právní nástroj.

Úřad byl také žádán zahraničními orgány o zjišťování informací v České republice. Zde Úřad nadále intenzivně spolupracoval s místními orgány sociálně-právní ochrany dětí. Úřad byl ustanoven ze strany soudů v 247 případech kolizním opatrovníkem podle § 37 odst. 2 zákona o rodině. S ohledem na četnost ústních jednání v uvedených věcech a vzdálenost jednotlivých soudů od sídla Úřadu nebylo možné, aby se zástupci Úřadu osobně účastnili všech jednání. Úřad proto v části případů využíval možnosti dané § 62 odst. 2 zákona č. 359/1999. Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění, a žádal o zastoupení při účasti na ústním jednání místní orgány sociálně-právní ochrany dětí.

V rámci výkonu kolizního opatrovnictví se psychologové Úřadu aktivně zapojili do zjišťování názoru dítěte pro potřeby soudního jednání. Ze zkušenosti Úřadu je zcela zřejmé, že zjišťování názoru dítěte provedením pohovoru s ním, nebo jeho výsledkem je značným stresorem především s ohledem na skutečnost, že systém stále není dostatečně připraven a vybaven pro kvalifikované zjišťování názoru dítěte. Díky znalostem věkových specifik, diagnostických metod, komunikačním dovednostem a nastavení tzv. sitting (tedy uspořádání prostoru, kde je veden rozhovor) vedou psychologové pohovor způsobem, který minimalizuje negativní prožívání u dítěte, případně facilitují komunikaci mezi dítětem a soudcem/soudkyní. Tímto způsobem Úřad

usiluje o větší ochranu nezletilých, což je v souladu s jím zastávanými hodnotami a přispívá k účinnému naplňování participačních práv dětí podle čl. 12 Úmluvy o právech dítěte. Nadto informace získané profesionálním postupem jsou také relevantnější a chrání dítě také negativ formální slyšení přímo před soudem během ústního jednání.

Úřad byl často ustanoven kolizním opatrovníkem dítěte v řízeních, kdy je cizí prvek z pohledu zákonné působnosti Úřadu nepodstatný. Jedná se například o situace cizích státních příslušníků, jež však dlouhodobě pobývají na území České republiky a nemají žádnou vazbu k zahraničí, která by byla relevantní z hlediska výkonu sociálně-právní ochrany dětí nebo soudní úpravy rodinných poměrů. Počet těchto případů snižuje efektivitu práce a prostor pro případy, které jsou přeshraniční a vyžadují úkony mezinárodní justiční spolupráce. Tato problematika byla opakovaně prezentována na odborných akcích pro orgány sociálně-právní ochrany dětí i pro soudy, nicméně rozhodnutí o tom, který subjekt bude ustanoven kolizním opatrovníkem dítěte, není jasně specifikován žádným právním předpisem a záleží na uvážení soudu.

2. Zpráva o hospodaření

2.1 Údaje o majetku

Úřad evidoval následující majetek: nehmotný majetek – software v celkové hodnotě 255.574,84 Kč, dlouhodobý hmotný majetek v celkové částce 3 560.843,25 Kč (jedná se o vybavení kanceláří nábytkem a největší podíl na této částce je vybavení Úřadu výpočetní technikou). Majetek je veden v pořizovacích cenách.

2.2 Rozpočet a jeho čerpání

2.2.1 Obecně

V roce 2013 hospodařil Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí s částkou 24 280 550,-- Kč. Pro rok 2013 byl stanoven Ministerstvem práce a sociálních věcí v rámci rozpočtové kapitoly č. 313 rozpočet v celkové výši 20 553 000,-- Kč, v průběhu roku však byl rozpočet Úřadu navýšen nejprve o částku 1 340 350,-- Kč z důvodu navýšení počtu funkčních míst o čtyři, dále byl rozpočet Úřadu navýšen o částku 2 337 000,-- Kč na krytí běžných provozních výdajů (a to jak v souvislosti s navýšením počtu funkčních míst, tak k odstranění systémového deficitu rozpočtu). Celkem bylo za rok 2013 vyčerpáno 22 111 635,37 Kč rozpočtových prostředků, tj. 91 %.

2.2.2 Rozbor čerpání prostředků na platy

Limit prostředků na platy činil v původním rozpočtu částku 10 395.000,--Kč, z toho bylo určeno 55.000,-- Kč na platby za ostatní osobní náklady.

V měsíci srpnu 2013 byl limit na platy zaměstnanců navýšen o 993.000,-- Kč, v souvislosti s navýšením počtu zaměstnanců. Konečná výše mzdových prostředků pro rok 2013 činila 11 388 000,-- Kč.

Na tarifní platy bylo vyčerpáno 7 430.474,--Kč, náhrady za dovolenou činily částku 144.256,--Kč, osobní příplatky a příplatky za vedení částku 1 735.335,-- Kč a na odměnách bylo vyplaceno celkem 792.775,-- Kč. Na ostatní platby za provedenou práci bylo vyplaceno 39.960,-- Kč.

Na zahraniční služební cesty bylo v roce 2013 vyčerpáno 82 808,75 Kč. Tato částka byla vynaložena na akce uvedené v tabulce; do tohoto přehledu nejsou započítány pracovní cesty, jež byly realizovány v rámci projektu blíže popsaneho v kapitole 3:

Počet zam.	Termín	Destinace	Účel
1	11. až 14. 2.	Prešov, Slovensko	Mezinárodní konference řešení sporů v 21. století
3	4. až 9. 3.	Heidelberg, Německo	Konference vymáhání výživného v EU a ve světě
3	28. 4. až 30. 4.	Omšenie, Slovensko	Seminář Evropské justiční akademie k mezinárodnímu rodinnému právu
2	26. až 29. 6.	Dublin, Irsko	Jednání ústředních orgánů podle nařízení Brusel IIa
1	10. až 13. 9.	Bratislava, Slovensko	Stáž u slovenského ústředního orgánu
1	25. až 28. 9.	Trevír, Německo	Účast a aktivní vystoupení na Jahrestagung zum Europäischen Familienrecht 2014
2	7. až 8. 11.	Smolenice, Slovensko	Konference o mezinárodních únosech dětí
1	19. až 20. 11.	Brusel, Belgie	Zasedání ústředních orgánů v rámci European Judicial Network

Tab. 7: Zahraniční služební cesty

3. Realizace projektu Evropského sociálního fondu v České republice

Identifikace projektu

Název:	Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní spolupráce na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí
Registrační číslo:	CZ.1.04/5.1.00/81.00002
Zdroj podpory:	Evropský sociální fond v České republice – Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
Termín realizace:	září 2012 až červen 2015
Celkové náklady projektu:	12 999 680,-- Kč

Obecný popis projektu

I v roce 2013 Úřad realizoval uvedený projekt. jeho realizace umožní, aby zaměstnanci Úřadu kromě své běžné agendy byli schopni získat nové informace a zkušenosti ze zahraničí a nástroje podpory pro zefektivnění činnosti Úřadu a dalších aktérů sociálně-právní ochrany dětí. Mezi klíčové činnosti při realizaci projektu patří zejména výměna zkušeností a přenos dobré praxe ze zahraničí, stejně tak i šíření získaného know-how a výstupů projektu.

Realizace projektu přispěje k efektivní a transparentní sociálně-právní ochraně dětí v mezinárodním měřítku, a to tím, že bude zvýšena efektivita činnosti Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí systematickým rozvojem mezinárodních partnerských sítí a dalším zvýšením kvalifikace zaměstnanců Úřadu. Projekt takto reaguje na zvyšující se počty klientů Úřadu, a to snahou o zintenzivnění mezinárodní spolupráce v oblasti rozvoje mezinárodní spolupráce.

K naplnění svých cílů je projekt rozdělen do tří sekcí zaměřených na rozvoj v oblasti zprostředkování mezinárodního osvojení, v oblasti mezinárodní rodinné mediace a řešení rodinně-právních konfliktů v rámci tzv. Mnichovského modelu, a v nastavení spolupráce s ústředními orgány některých evropských států. Cíle budou naplněny také prostřednictvím stáží zaměstnanců Úřadu na zahraničních ústředních orgánech, proškolení zaměstnanců Úřadu v mezinárodní rodinné mediaci, účasti na mezinárodních konferencích v zahraničí, mezinárodní konferencí pořádanou v České republice a vzdělávacími akcemi pro další aktéry sociálně-právní ochrany dětí. Zahraničními partnery projektu jsou německý ústřední orgán pro mezinárodní únosy dětí a rodičovské konflikty a švédská organizace pověřená zprostředkováním mezinárodního osvojení dětí.

Díky realizaci projektu budou zaměstnanci Úřadu mimo jiné schopni šířit dobrou praxi ze zahraničí v rámci České republiky. Výstupem z projektu budou i letáky a webový portál pro potřeby dalších zainteresovaných subjektů.

V roce 2013 proběhly tyto klíčové aktivity v rámci uvedeného projektu:

Základní mediační kurz

V období leden až březen 2013 absolvovalo 7 zaměstnanců Úřadu základní mediační výcvik v rozsahu 100 hodin. Školili se v komunikačních technikách, teorii konfliktu, způsobech mediace, prakticky nacvičovali modelové situace a složili závěrečnou zkoušku. Absolvování kurzu je podmínkou účasti na nadstavbovém mediačním kurzu ve Spolkové republice Německo.

Počet odborníků na mediaci se tedy na Úřadě navýšil na 10 zaměstnanců. Díky zvýšení počtu mediátorů může Úřad flexibilně vyjít vstříc časovým možnostem klientů. Aktuálně má Úřad klientům možnost zdarma nabízet mediaci v českém, slovenském, anglickém, německém, francouzském a ruském jazyce. V případech, kdy je mezi stranami značná vzdálenost, provádí Úřad také mediaci prostřednictvím Skype.

Stáž ve Velké Británii

Ve dnech 19. až 22. února 2013 se zaměstnanec Úřadu zpracovávající agendu Velké Británie zúčastnil stáže na partnerských orgánech v Londýně v oblasti vymáhání výživného, mezinárodních únosů dětí i další spolupráce v oblasti rodičovské zodpovědnosti. Při návštěvě Velvyslanectví České republiky v Londýně byla řešena rovněž problematika odebírání dětí z českých rodin žijících ve Velké Británii.

Konference Child friendly Justice v Belfastu

Ve dnech 7. až 8. března 2013 se tři zaměstnanci Úřadu zúčastnili konference pořádané Akademií evropského práva s názvem Child friendly Justice: Guaranteeing children's rights within the EU legal Framework, která se konala v Belfastu. Důraz byl kladen zejména na práva nezletilých v trestních i civilních řízeních, specifika a techniky komunikace s dětmi při výsleších a soudních jednáních a nutnost spolupráce všech orgánů a osob zapojených do řízení týkajících se dětí. Teoretické znalosti získané v rámci přednášek byly následně procvičovány a diskutovány na workshopech, kterých se účastnili jak přednášející odborníci, tak i posluchači.

Stáž v Rakousku

Ve dnech 8. až 11. dubna 2013 se zaměstnanec Úřadu zpracovávající rakouskou agendu zúčastnil stáže na partnerském orgánu ve Vídni, tj. na Bundesministerium für Justiz, v oblasti rodičovských únosů dětí, vymáhání výživného a prošetřování poměrů v rodinách.

Stáž ve Francii

Ve dnech 15. až 19. dubna 2013 se zaměstnanec Úřadu zpracovávající francouzskou agendu zúčastnil stáže na partnerských orgánech v Paříži.

Proběhlo setkání se zástupci příslušných odborů Ministère de la Justice (ministerstvo spravedlnosti), Ministère des Affaires étrangères (ministerstvo zahraničí). Byly předány vzájemné zkušenosti při vymáhání výživného, věcech mezinárodních únosů a přeshraničních sociálních šetření.

Stáž v Itálii

Ve dnech 15. až 19. dubna 2013 se zaměstnanec Úřadu zpracovávající italskou agendu zúčastnil stáže na partnerských orgánech v Římě. V rámci stáže proběhlo setkání se zástupci Ministero della Giustizia (ministerstvo spravedlnosti), které je ústředním orgánem pro vymáhání výživného a rodičovské únosy. Proběhla rovněž schůzka se zástupci konzulárního oddělení Velvyslanectví České republiky v Římě.

Neformální setkání ústředních adopčních orgánů

Ve dnech 18. až 19. dubna 2013 proběhlo v Dublinu 18. neformální setkání ústředních adopčních orgánů, kterého se zúčastnilo 23 zástupců členských států haagské Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení. Příspěvky přednášejících se týkaly např. problematiky mezinárodního osvojení a dětí se speciálními potřebami, mezinárodního osvojení páry stejného pohlaví, dále se týkaly zkušeností s náhradní rodinnou péčí v Severním Irsku a byla prezentována činnost stálého výboru Haagské konference mezinárodního práva soukromého za rok 2012 s vyhlídkami do budoucnosti.

Stáž v Polsku

Ve dnech 23. až 26. dubna 2013 se zaměstnanec Úřadu zpracovávající polskou agendu zúčastnil stáže na partnerském orgánu ve Varšavě.

V rámci setkání se zástupci Ministerstwa Sprawiedliwosci (ministerstvo spravedlnosti), které je ústředním orgánem pro spolupráci ve věcech vymáhání výživného, rodičovských únosů a přeshraničních sociálních šetření, bylo jednáno o zvláštích a odlišnostech postupů ústředních orgánů, jejich kompetencích a odlišnostech vnitrostátní právní úpravy.

Konference Trevír, Německo, Encouraging Cross-border Mediation

Jednou z aktivit v projektu je účast zaměstnanců na konferencích s tematikou mezinárodní mediace a Mnichovského modelu. Taková se uskutečnila ve dnech 25. a 26. dubna 2013 v německém Trevíru, kde ji organizovala Akademie evropského práva pod názvem Encouraging Cross-border Mediation (Podpora přeshraniční mediace).

Stáž v Chorvatsku

Ve dnech 13. až 17. května 2013 se zaměstnanec Úřadu zúčastnil stáže na partnerském orgánu v Záhřebu. Proběhlo setkání se zástupci Ministerstva socijalne politike i mladih (ministerstvo sociálních věcí a mládeže), s chorvatským ústředním orgánem ve věcech vymáhání výživného i únosů. Diskutovány byly otázky týkající se stávající praxe v souvislosti se vstupem Chorvatska do Evropské unie. Proběhla rovněž návštěva Velvyslanectví České republiky v Záhřebu a nevládní neziskové organizace „Poliklinika pro ochranu dětí města Zagrebu“, která se zabývá pomocí dětem s traumaty.

Stáž u partnera projektu ve Švédsku

Ve dnech 18. až 25. května 2013 se zaměstnanci oddělení mezinárodního osvojení a psycholožka Úřadu zúčastnili studijního pobytu ve Švédsku za účelem získání dobré praxe od zkušeného zahraničního partnera v oblasti mezinárodního osvojení, zejména z rozvojových zemí. V rámci programu, který zaštiťovala partnerská adopční organizace Barnen Framför Allt – Adoptioner (BFA), se zaměstnanci Úřadu seznámili s činností ústředního adopčního orgánu, pověřené adopční organizace, s činností sociálních pracovníků a soudů v procesu mezinárodního osvojení. Také se setkali s rodinami, které adoptovali děti z České republiky i z jiných zemí.

Stáž v Dánsku

Ve dnech 28. až 31. května 2013 se zaměstnanec oddělení mezinárodního osvojení zúčastnil stáže na partnerském orgánu v Dánsku.

V rámci stáže zástupce Úřadu navštívil orgány, se kterými Úřad spolupracuje při osvojení dětí do zahraničí. Konkrétně se jednalo o Social-og Integrationsministeriet, The State Administration for Greater Copenhagen a AC International Child Support.

Stáž přispěla ke zrychlení a zefektivnění vzájemné spolupráce.

Stáž ve Španělsku

Ve dnech 27. až 30. května 2013 zaměstnanec Úřadu zpracovávající španělskou agendu realizoval stáž na spolupracujících orgánech v Madridu. Stáž přispěla k identifikaci problematických bodů spolupráce, ze strany Úřadu nabídnuta možnost spolupráce při jejich řešení. Španělská strana však vykazuje poměrně velkou rigiditu způsobenou zejména personálním poddimenzováním ústředních orgánů.

Stáž na Ukrajině

Ve dnech 3. až 7. června 2013 se zaměstnanec Úřadu uskutečnil stáž na partnerském ústředním orgánu v Kyjevě.

Proběhlo setkání se zástupci oddělení mezinárodního práva soukromého Ministerstva spravedlnosti v Kyjevě, které je ústředním orgánem jak pro únosy, tak pro vymáhání výživného. Předány informace o postupu Úřadu v obou oblastech, řešena možnost výkonu rozhodnutí ve věcech únosů dětí.

Díky stáži se podařilo zjistit specifika ukrajinské právní úpravy, byl navázán užší kontakt s ústředním orgánem, byly řešeny konkrétní problematické případy.

Nadstavbový mediační výcvik v Berlíně

Ve dnech 7. až 10. října 2013 proběhl nadstavbový mediační výcvik v Berlíně, kterého se účastnilo 9 proškolených mediátorů Úřadu. Výcvik byl zaměřen na specifika mediace rodinných situací s přeshraničním prvkem, tedy např. rodičovských únosů či otázek styku dítěte s rodičem.

Výcvik vedli zkušení mediátoři z Německa, Rakouska, Nizozemí, Belgie a Velké Británie. Během 4 dnů školení se zaměstnanci Úřadu blíže seznámili s problematikou mezinárodních rodin, mezikulturních aspektů komunikace nebo s rolí nezletilého dítěte v průběhu mediace. Velký prostor byl věnován také procesu separace partnerů, hovořilo se o dynamice rozvodu a o roli jednotlivých členů rodiny v tomto procesu.

Lektoři nabídli své profesní zkušenosti a představili modely mediace, které se uplatňují v jejich domovských státech. Velký důraz byl kladen na přípravnou část mediace a specifika mediace tzv. haagských případů, zejména rodičovských únosů dětí.

Při praktických ncvicích si zaměstnanci Úřadu vyzkoušeli mediaci modelové situace, kdy sepisovali dohodu o mediaci, zjišťovali potřeby a zájmy stran, ošetřovali jejich emoce, rozvíjeli možnosti řešení situace a snažili se vést proces k dohodě stran mediace.

Lektoři pro zaměstnance Úřadu připravili také návštěvu berlínské centrály MiKK, e. V. (Mediation bei internationalen Kindschaftskonflikten) nebo neformální setkání se soudkyní specializující se na haagské kauzy s německou styčnou soudkyní.

Stáž na Slovensku

Ve dnech 10. až 13. září 2013 dva zaměstnanci Úřadu uskutečnili stáž na slovenských spolupracujících orgánech.

Proběhla setkání se zástupci Ministerstva práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, Ústredie práce, sociálních věcí a rodiny, Centra pre medzinárodnoprávnú ochranu detí a mládeže a Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky.

V rámci setkání byly projednávány obecné otázky právní úpravy v oblasti vymáhání výživného, rodičovských únosů dětí a prošetřování poměrů. Díky stáži došlo k předání informací o rozdílech právní úpravy, byl navázán užší kontakt se spolupracujícími orgány a rovněž byly řešeny konkrétní problematické případy.

Stáž v Německu – Mnichovský model

Ve dnech 30. 7. až 2. 8. 2013 proběhla stáž v Berlíně a Mnichově, kterou organizoval smluvní partner projektu – Bundesamt für Justiz. Cílem stáže bylo načerpat informace o Mnichovském modelu, tak aby získané poznatky a kontakty mohly být využity při zpracování rozsáhlé německé agendy Úřadu.

Mnichovský model je způsob propojení spolupráce zúčastněných subjektů v řízení o péči o děti. V tomto řízení spolupracují soudy s orgány sociálně-právní ochrany dětí, advokáty, poradenskými centry, mediátory, opatrovníky, soudními znalci atd. Model vznikl v Mnichově v roce 2007.

Během první části stáže v Berlíně navštívili čtyři zaměstnanci Úřadu centrálu MiKK, e. V., absolvovali seminář pro odborníky sdružené modelem spolupráce v rodičovských konfliktech, setkali se se soudci, kteří rozhodují v řízeních o mezinárodních únosech a s německým styčným soudcem.

Během druhé části stáže v Mnichově se zaměstnanci účastnili konzultace se sdružením opatrovníků v Německu, které úzce spolupracuje se soudy a dalšími odborníky

na rodinné právo, setkali se se zakladateli Mnichovského modelu a s advokáty a mediátory podílejícími se na řešení mezinárodních únosů.

Půldenní kazuistické semináře

V průběhu roku 2013 se konaly čtyři semináře, které tematicky navazovaly na základní mediační kurz, a umožnily seznámení s mediací a jejími technikami i pro zaměstnance, kteří nejsou školenými mediátory. Tyto semináře tak přispívají ke celkovému růstu profesionality celého týmu Úřadu.

Doprovázení delegace Ruské federace

V rámci navazování spolupráce se zahraničními orgány se Úřad podílel na organizaci programu návštěvy ruské delegace složené z představitelů zastupujících kancelář prezidenta Ruské federace, ruskou vládu, partnerský ústřední orgán, ombudsmana a některé nestátní nevládní organizace. Rusko ratifikovalo 28. haagskou úmluvu z roku 1980 a 34. haagskou úmluvu z roku 1996, a proto oslovilo partnery v Evropě s cílem zajištění přenosu know-how a navázání spolupráce.

Úřad má v agendě několik složitých případů právě s Ruskem, proto bylo pro zaměstnance Úřadu, kteří s touto agendou pracují, velmi důležité se setkat a nastavit systém vzájemné spolupráce. Za tím účelem proběhla ve dnech 18. až 20. června 2013 z části v Brně a v z části v Praze řada jednání za spoluúčasti Ústavního soudu, Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva práce a sociálních věcí.

Podle vyjádření ruské delegace, která absolvovala obdobné cesty do jiných členských států Evropské unie, je systém naplňování uvedených haagských úmluv nastaven v České republice i ve srovnání s jinými navštívenými zeměmi na velmi vysoké úrovni. Ačkoliv došlo při spolupráci s Ruskem k určitému pozitivnímu vývoji, nenaplnila se zdaleka všechna očekávání, jež Úřad s návštěvou ruské delegace spojoval.

4. Závěrečné hodnocení

K posílení kompetencí Úřadu jako ústředního orgánu v oblasti mezinárodněprávní ochrany dětí přispěly aktivity z realizovaného projektu (kapitola 3.), které zlepšily komunikaci s partnerskými zahraničními orgány, rozšířily portfolio služeb nabízených Úřadem v rámci sociálně-právní ochrany dětí (zejména pokud jde o mediaci) a přispěly k převzetí dobré praxe ze zahraničí (zejména pokud jde o osvojení).

Rok 2013 představoval proces dalšího zlepšování úrovně služeb veřejné správy poskytovaných občanům a směřování k prohloubení otevřenosti Úřadu a k posílení klientského přístupu.

Brno 30. červen 2014

JUDr. Ing. Zdeněk K a p i t á n, Ph.D.
ředitel